

УДК 631.82-048.34:633.35(477.46)

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ СИСТЕМИ МІНЕРАЛЬНОГО ЖИВЛЕННЯ СОЧЕВИЦІ ХАРЧОВОЇ У ПРАВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ

Мусієнко Л. А.

*Уманський національний університет садівництва
вул. Інститутська, 1; м. Умань, Черкаська обл., 20300,
Україна
e-mail: linka.musienko@yandex.ua*

У сучасних соціально-економічних умовах однією з головних проблем аграрного сектора економіки України залишається істотне збільшення й стабілізація виробництва зернових бобових культур, які є основним джерелом збалансованого за амінокислотним складом і вмістом екологічно чистого білка (Камінський, 2006).

Проблема споживання білка тваринного походження залишається актуальною, адже рівень харчування впливає на тривалість життя людей, їхнє здоров'я та працездатність. На національному рівні дефіцит білка складає 225 тис. тонн. Зернобобові культури є головними у вирішенні проблеми збільшення виробництва рослинного білка. Ведуться пошуки підвищення продуктивності малопоширених бобових культур, таких як нут, сочевиця, боби (Бабич-Побережна, 2007). Площі посіву цих культур в останні роки значно зросли. Вирощування бобових культур сприяє підвищенню родючості ґрунту, покращенню балансу ґрунтового азоту за рахунок його біологічної фіксації, сприяє зміцненню фінансового стану товаровиробників (Майорова, 1998).

Сочевиця (*Lensculinaris* Medik) є цінною зернобобовою культурою, площа посіву якої у світі становить 3,7 млн га, а валовий збір 1,3 млн т (Клиша, 2009). Вона характеризується високим вмістом білка — 21–36 % і поступається лише сої, містить такі незамінні амінокислоти, як лізин, аргінін та інозит, які

покращують еластичність судин і запобігають старінню організму.

З аналізу літературних джерел з питань інтенсифікації технології вирощування сочевиці в Україні встановлено, що важливе значення мають агрокліматичні умови її вирощування та умови мінерального живлення; узагальнено теоретичні, методологічні та прикладні аспекти формування врожаю залежно від рівня удобрення; показано значення біологічного азоту в сучасних технологіях вирощування. Наведено теоретичне обґрунтування обраного напрямку досліджень. Визначено актуальні, недостатньо розроблені питання з оптимізації системи удобрення сочевиці. Сочевиця, як і всі бобові, накопичує азот у ґрунті, що має важливе значення в умовах постійного подорожчання енергетичних ресурсів. Вважається, що введення сочевиці в сівозміну дає змогу зменшити дозу застосування азотних мінеральних добрив на 30–40 % (Чернобривенко, 1947). Тому, поряд з підвищенням врожайності і якості насіння у системі технології вирощування сочевиці, належна увага повинна бути приділена підвищенню продуктивності симбіотичної азотфікації.

У Правобережному Лісостепу відмічено тенденцію до збільшення посівних площ сочевиці, що потребує уточнення складових системи її удобрення за рахунок оптимального поєднання доз мінеральних добрив і препаратів азотфіксувальних мікроорганізмів.

Доцільно вивчити ефективність впливу різних видів і доз мінеральних добрив на врожайність насіння сочевиці та його якість. Водночас слід уточнити показники винесення основних елементів живлення з урожаєм і вибрати оптимальні для формування одиниці врожаю, залежно від удобрення та ефективності роботи азотфіксувального апарату рослин. Залишається невивченим ефективність застосування мікроелементів і сірки під сочевицю.

Полеві досліді з вивчення цих питань проводяться на дослідному полі Уманського національного університету садівни-

цтва, розміщеному в умовах нестійкого зволоження Правобережного Лісостепу України. Грунт дослідних ділянок — чорнозем опідзолений важкосуглинковий, з низьким вмістом азоту лужногідролізованих сполук (за методом Корнфілда) та середнім — рухомих сполук фосфору й калію (за методом Чирикова).

Встановлено, що сочевиця найкраще реагує на рівень забезпеченості рослин азотом, потім фосфором і сіркою. Реакції сочевиці на внесення калійних добрив у 2018 році не було виявлено. Ефективність симбіотичної азотфіксації залежала від дози внесення азоту мінеральних добрив.

Отже, вивчення росту та розвитку сочевиці в умовах Правобережного Лісостепу, системи її удобрення у зв'язку з розширенням площ її посіву та підвищення продуктивності є актуальним. Тому дослідження спрямовані на обґрунтування та розроблення оптимальних систем удобрення сочевиці за рахунків уточнення доз і строків застосування мінеральних добрив і бактеріального препарату.

УДК 581.138.1:633.34:631.8:631.67

ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНОКУЛЯЦІЇ НАСІННЯ СОЇ ЗА РІЗНИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗАХОДІВ

Нетіс В. І.

*Інститут зрошуваного землеробства НААН
сел. Наддніпрянське, м. Херсон, 73483, Україна
e-mail: ivnetis@gmail.com*

На зрошуваних землях півдня України значні площі посівів займає цінна, високорентабельна культура — соя. Важливим елементом технології її вирощування є інокуляція насіння азотфіксуєчими бактеріями. Висока ефективність цього заходу доведена вченими багатьох країн. Водночас зазначається, що